

2. Романенко О.В. *Формування професійної підготовки менеджерів туризму у педагогічному університеті //Гуманітарний вісник ДВНЗ: Збірник наукових праць – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 20. С 179-184.*
3. Бех Д.І. *«Спадкові передумови розвитку особистості» //Рідна школа, 1996 — № 7 — 2-5 с.*
4. Маслоу А. *«Новые рубежи человеческой природы» //Из-во «Смысл», 1999.*

Радченко Л. М.

ЗМІНА ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

В статті аналізується сутність поняття «політичний процес». Сформульовано суть поняття «політичне змінення», як однієї з основних характеристик політичного процесу. Визначено основні типи політичних змін.

Політичне життя суспільства характеризується багатоманітністю політичних процесів, які розкривають спрямованість політичної діяльності соціальних суб'єктів. Будь-яка система (суспільна, політична, соціальна, економічна тощо) живе у певних ритмах свого розвитку, які можна дослідити саме через динаміку політичних процесів, що відбуваються в межах даної системи. Те ж саме можна сказати і про розвиток державно-політичних, соціально-культурних та інших складних систем. Таким чином, **політичний процес** — це форма функціонування політичної системи суспільства, яка еволюціонує у просторі і часі [3, 517].

Зміна політичного устрою, еволюція політичної культури та політичної свідомості, розподіл влад і т. ін. є різнопорядковими діями, що автоматично детермінують одна одну. Але їх усіх може об'єднати термін «політичний процес», який розвивається в результаті різних політичних дій, взаємодії політичних інститутів, ухвалення та реалізації тих чи інших політичних рішень. Політичний процес віддзеркалює динаміку політичного життя й реально існуючих політичних подій та явищ [1, 153-154]. Політичний процес можна розглядати як соціально-політичні дії, що забезпечують відтворення політичних ресурсів і творення нового в політиці. Політичний процес розкриває дух, динаміку, еволюцію політичних явищ, конкретні зміни їх станів у часі і просторі. В силу такої інтерпретації політичного процесу його основною характеристикою є зміна, яка означає будь-які модифікації структури і функцій, інститутів і форм, постійних і змінних рис, темпів еволюції та інших параметрів політичних явищ.

Витоки динаміки політичних систем полягають у діалектиці розвитку, у вирішенні внутрішніх суперечностей і у відповідях на зовнішні впливи. Політичний процес можна трактувати як певні зміни у станах політичної системи, що забезпечують цикл її відтворення (становлення, функціонування, розвиток з виходом на вищий рівень) [2; 322]. Політичні зміни постійні, оскільки немає незмінних, тобто повністю статичних політичних систем, так само як і застиглих в одному стані суспільств, що не розвиваються.

З філософської точки зору, зміна — це природна форма буття всіх об'єктів і явищ, що являє собою постійний перехід із одного стану до іншого. В широкому значенні слова зміни охоплюють всі еволюційні процеси, а також виникнення нових явищ у світі, тому категорії політичної зміни і політичного розвитку тісно пов'язані і співвідносяться одна з одною, відповідно, вони зазвичай розглядаються разом. Ці поняття належать до одних із найважливіших і часто використовуються у сучасній політичній науці. Тривале існування та удосконалення політичної системи залежить від можливості суспільства змінюватися і пристосовуватися до нових обставин. Стабільність політичної системи не рівноцінна відсутності змін у ній. Навпаки, стійкість — це характеристика системної здатності адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх впливів, до органічних, ненасильницьких змін в складі політичної еліти, в розподілі матеріальних й інформаційних ресурсів тощо. [2, 323].

Політичні зміни являють собою специфічний тип соціальних змін, пов'язаний перш за все зі перетворенням у механізмі владного регулювання суспільства. Політична система під впливом якісних змін в соціальній сфері постійно знаходиться у русі і розвитку. Фактично не існує двох ідентичних станів однієї і тієї ж політичної системи. Відповідно, політичні зміни являють собою трансформації інституційних структур, процесів та цілей, що пов'язані із розподілом владних повноважень з приводу управління суспільством, що розвивається. Політичні зміни можуть відбуватися або шляхом пристосування системи до нових вимог соціального середовища, або шляхом зміни однієї системи, нездатної зберегти себе, іншою.

Політичні зміни по-різному впливають на можливості адаптації політичних систем. В одних випадках система, мобілізуючи внутрішні ресурси, порівняно легко пристосовується до нових потреб і перетвореного середовища, а відповідно, переходить на вищий рівень стійкості. В іншому варіанті одну політичну систему, нездатну до самооновлення, змінює інша, тому рух має спрямований характер і здійснюється, як правило, у форсованому режимі, що обов'язково збільшує навантаження на політичні інститути, соціально-культурне середовище і окремі групи суспільства.

В політичній науці існують різні уявлення про джерела і механізми змін. Так, К. Маркс пов'язував політичну динаміку з економічними відносинами, В. Парето — з циркуляцією еліт, М. Вебер — з діяльністю харизматичного лідера, Т. Парсонс — з виконанням громадянами різних ролей. [4, 278 – 279]. Проте більшість дослідників у якості основного джерела політичних змін є конфлікт, який знаходиться в основі трансформації владних структур, поведінка груп та індивідів, розвиток політичних процесів.

Виходячи із багатоманітності джерел і форм політичних змін виділяють три основні способи або режими існування політичних явищ: функціонування, розвиток і занепад. За функціонування політична система не виходить за межі взаємовідносин громадян та інститутів влади. Цей спосіб існування політичних явищ відображає здатність влади до простого відтворення відносин між елітою і електоратом, громадянином і державою. На рівні суспільства в цілому здійснюється підтримка існуючої політичної системи, продукування основних функцій політичних інститутів, політичних партій та органів місцевого самоврядування. За такого способу змін традиції і спадковість мають пріоритет перед будь-якими інноваціями.

До основних типів політичних змін в політичній науці відносять: політичну реформу, революцію, державний переворот, інколи — реставрацію і частковий або повний перегляд (ревізію) конституції. Під особливим кутом розглядаються зміни у світовій політиці. В даному випадку протиставляють два поняття — мирне врегулювання (вирішення на наднаціональному чи міждержавному рівні конкретних суперечливих питань) і мирні зміни (значні перетворення в існуючому світовому порядку). Серед них — зміни в суверенітеті над територією або її частиною (деколонізація); довготривалі зміни у силовому базисі (проблема однополярності чи

багатополарності); існуючий перегляд прийнятих норм і правил, що регулюють поведінку держав, їх об'єднань, а також неурядових організацій в наднаціональній сфері (структурне і функціональне розширення Північноатлантичного блоку). На початку XXI століття одним із найважливіших напрямів мирних змін стало політичне і міжнародно-правове забезпечення тенденцій глобалізації.

Ініціатором політичних змін будь-якого типу, як правило, виступає меншість суспільства, що нав'язує іншим громадянам власну думку. Навіть у випадку революції, мобілізуючої маси людей, багато її учасників не повною мірою усвідомлюють цілі своїх дій. Оцінюючи стан суспільства в дані періоди, можна говорити про те, що більшість включаються до підтримки тих чи інших змін через бажання самоствердження або страх насилля, рідше — через небажання самовідчуження від системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бєбик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. – К.: МАУП, 2000. – 384 с.
2. Политология: учебник / А.Ю. Мельвиль [и др.]. – М.: Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД России, ТК Велби, Издательство Проспект, 2008. – 618 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Урядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
4. Теория политики: Учебное пособие / Под ред. Б.А. Исеева. – СПб.: Питер, 2008. – 464 с.

Ременець О. В.

ПРОБЛЕМА ПОВСЯКДЕННОСТІ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Стаття посвячена аналізу проблеми повсякденності в філософській антропології і розсмотренню сутності даного феномена в контексті найбільш відомих філософсько-теоретических концепцій.

Дослідження повсякденного світу становить особливу і одну з найбільш цікавих тем сучасної гуманітаристики. Але в теоретичних розробках видатних вчених, філософів категорія «повсякденність» не досить чітко окреслена, наприклад: «Повсякденність людини - це і є його внутрішній життєвий світ, об'єктивований зовні» [10, с. 61]. Тому основною проблемою, що виникає при роботі з даною категорією, є її широта і об'єктивність. Кожен другий автор, який намагається дати визначення поняттю «повсякденність», використовує прикметники «синкретично», «універсальний» і т.п. Так, І.Т. Касавін і С.П. Щавелев (історик і соціолог) в дослідженні «Повсякденність і альтернативні світи» стверджують, що «саме синкретизм повсякденності і утворює її специфіку» [5, с. 80]. Але є й інша проблема, яку можна безпосередньо пов'язати з труднощами тлумачення змісту даної категорії. Вона полягає в тому, що замість конкретних суджень щодо повсякденності можна зустріти, що вона має «специфічний», «своєрідний», «особливий» характер, але в чому саме полягає ця своєрідність, прямо не роз'яснюється.

Нарешті, третя і, можливо, найпоширеніша проблема у визначенні «повсякденності» складається у свідомо негативних конотаціях цього терміна, звідси буденний світ заздалегідь розглядається як «ерозія», «приниження», навіть «тріхопадіння» істинної людської реальності. Починаючи ще з античності, ми зустрічаємо твердження що до заперечення можливості існування істинного знання в емпіричній реальності.

Отже, повсякденність - це така реальність, де ми ніяк не можемо виступати в ролі абсолютно вільних монад і абсолютно індивідуальних унікумів. Більше того, повсякденність, це простір, в якому проблема людини розглядається через призму певних категорій, типу анонімність, невизначеність тощо, які стають причинами втрати власної індивідуальності та унікальності людини.

Біля витоків подібних підходів до повсякденності стоїть видатний вчений, філософ Макс Вебер [2], який користувався оціночним визначенням цієї категорії, а саме «вихолощена повсякденність» і вважав, що процес «оповсякденнювання» тотожний занепаду і деградації високої культури.

Але щоб зрозуміти природу повсякденності, треба слідувати рекомендаціям «Діалектики міфу» А.Ф. Лосєва [7] стати на позицію самого суб'єкта повсякденності, який навряд чи вважає себе істотою примітивною. Необхідні не статистично-соціологічні або універсально-психологічні моделі пояснення, але рефлексія і самоаналіз. Адже людина, так чи інакше, включена в простір повсякденності і, «опускаючи» конотації терміна «повсякденність», людина здійснює своєрідне перенесення провини і відповідальності - з себе на іншого.

На противагу превентивно-критичній установці щодо повсякденності В.Корнєв [6], наприклад, пропонує стратегію рефлексивного аналізу цієї сфери як «особистої знеособленості», «власної розгубленості». Буде справедливо, як вважає автор, якщо першою умовою розуміння буденності стане пошук ступеня, рівнів і форм своєї власної приналежності до повсякденного життя. У поясненні необхідно слід звернути увагу на ефект притягання-відштовхування суб'єкта повсякденності з усіма викликами і флуктуаціями сучасного маскульту: моди, кінематографа, реклами, мережі Інтернет тощо. Ця пропонується стратегія близька з гуссерлівською теорією інтронадності (саме після гуссерлівського прориву до інтросуб'єктивності життєвого світу тема повсякденності для феноменології стає ключовою), принципами герменевтики, прийомами екзистенціальної та персоналістичної філософії XX ст. М Хайдегер залучає її до аналітики фундаментальної онтології. А Шюц розробляє соціологію повсякденності як дисципліну, що вивчає перехід від інтимного переживання окремого суб'єкта до типізації соціальної структури, що об'єктивується у «точках перетину» практичних цілей та інтеракцій індивідів. Але не тільки феноменологи зосереджуються на аналізі даної теми. У традиції лінгвістичного аналізу А.Вітгенштейн звернувся до буденної мови, аргументувавши її самостійне значення. Також можна пов'язати цю установку з теорією архетипів і колективного несвідомого К.-Г. Юнга або зі знаменитим концептом Ж. Лакана «Я - це інше». Адже очевидним виграшним моментом аналітичної психології або структурного психоаналізу є встановлення сфер і способів зіткнення особистого і колективного людського буття, з'єднаних загальними снами, фантазіями, мовними механізмами і т.п.